

Категорія хронотопу в австралійських художніх текстах для дітей: лінгвокультурний аспект (на матеріалі казки Мей Гіббс *Snugglepots and Cuddlepies*)

О. В. Ставенко

Херсонський державний університет, Херсон, Україна
Corresponding author. E-mail: evstavenko@gmail.com

Paper received 08.08.19; Revised 16.08.19; Accepted for publication 21.08.19.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2019-204VII60-21>

Анотація. Статтю присвячено висвітленню лінгвокультурних особливостей реалізації категорії хронотопу в австралійських художніх текстах для дітей. На матеріалі казки *Snugglepots and Cuddlepies* Мей Гіббс з'ясовано, що виразально-зображальні засоби актуалізації категорії хронотопу реалізують етнокультурні смисли, характерні для австралійської лінгвокультури. У статті охарактеризовано особливості вербалізації хроноса та топоса в казці Мей Гіббс та виявлено способи вираження їх етнокультурної специфіки.

Ключові слова: текстова категорія, хронотоп, етнокультурна специфіка, художні тексти для дітей, казка.

Вступ. Одним із напрямів сучасних досліджень з лінгвістики тексту є вирішення проблеми глобальної семантичної зв'язності тексту. У річищі текстової семантики з'ясуванню універсальних змістових категорій тексту присвячені численні праці як зарубіжних, так і вітчизняних мовознавців. Звертаючись до проблеми цілісності й зв'язності саме художніх текстів, учені виокремлюють категорію хронотопу як взаємодію художнього простору й часу в літературному творі [3; 8; 9; 10; 14; 18]. Хронотоп художнього тексту є авторським відображенням часу й простору, у засобах вербалізації якого містяться маркери тої чи тої лінгвокультури. Зокрема, в австралійських художніх текстах для дітей реалізація категорії хронотопу має свої етноспецифічні особливості, що потребують ґрунтовного вивчення.

Стислий огляд публікацій із теми. У лінгвістиці тексту існують різні погляди на те, які текстові категорії слід вважати базовими. Здебільшого найважливішою називають категорію *зв'язності*. Зокрема, Т. ван Дейк, учений у галузі теорії тексту та дискурсу, характеризує *глобальну зв'язність* тексту через послідовність як речень і пропозицій, так і мовленнєвих актів, розробляє теорію семантичної і прагматичної текстових макроструктур [5, с. 41-67]. Р. Богранд та В. Дресслер тлумачать текст як комунікативну єдність та виокремлюють такі властиві йому стандарти текстуальності: *когезія, когерентність, інтенціональність, сприйманість, інформативність, ситуативність та інтертекстуальність*, де центральними є перші дві категорії. Когезія є зв'язністю тексту, сукупністю способів граматичного й лексичного поєднання компонентів тексту (слів, речень) у лінійну послідовність, а *когерентність* – текстовою цілісністю, взаємозв'язком і співвіднесеністю складових тексту з компонентами, що лежать у їх основі – концептами як конфігурацією всіх знань про той чи той об'єкт або явище [25, с. 11-17].

Проблема зв'язності художнього тексту займає окреме місце в ракурсі вивчення сучасної наукової парадигми. Зокрема, із погляду стилістики *художній текст* трактують як призначене для передавання й зберігання інформації та емоційного впливу на читача вербальне, внутрішньо зв'язне, завершене ціле, для якого характерною є ідейно-художня єдність [2, с. 153]. Найважливішими властивостями художнього тексту, як зазначає зокрема І. Арнольд, є *інформативність, цілісність оформлення та зв'язність*, що охоплює логічність тексту, його тематику, структуру та прагматичний аспект і реалізується на всіх мовних рівнях [2, с. 154-157].

Україн значущою для формування зв'язності й цілісності художнього тексту є *категорія хронотопу*, до висвітлення особливостей реалізації якої повсякчас звертаються як у літературознавстві, так і в лінгвістиці. Зазначимо проте, що подекуди, аналізуючи той чи той літературний твір, учені відокремлюють один від одного топос, художній простір, і хронос, художній час. Наприклад, Ю. Лотман увагу фокусує на проблемі *художнього простору* та трактує його як модель структури реального простору в художньому тексті, де просторові поняття типу «високий – низький», «правий – лівий», «близький – далекий» та інші слугують матеріалом для створення культурних моделей із непросторовим значенням «цінний – нецінний», «гарний – поганий», «свій – чужий» [16, с. 211-212]. Взаємозв'язок простору й тексту ґрунтовно висвітлено й В. Топоровим, який у праці «Простір і текст» кваліфікує текст як просторовий, а простір – як текст та як еквівалент реального простору в непросторовій свідомості [23, с. 227]. Окремо поетику художнього простору й поетику художнього часу вивчає також Д. Ліхачов. *Художній час* учений тлумачить як сам час, у тому вигляді, у якому він відтворений і зображений у літературному творі [15, с. 210], а *художній простір* – як певний, створений автором простір, де відбуваються події твору і який, будучи безпосередньо пов'язаним із художнім часом, у певний спосіб організовує дію твору [15, с. 335]. Дослідження художнього часу та простору проводили й на вітчизняній арені [7; 11; 12; 13].

Попри численні розвідки окремо часу, або окремо простору літературного твору, відомо, що в художніх текстах вони є невіддільними один від одного. Ознаки часу й простору в їх синтезі втілюються в категорії хронотопу, дослідження якої беруть свій початок ще з наукового доробку М. Бахтіна [3]. *Хронотоп* учений визначає як формально-змістовну категорію художнього тексту, суттєвий взаємозв'язок часових і просторових відносин у творі. Нерозривність простору й часу в художньому хронотопі полягає в тому, що ознаки часу розкриваються у просторі, а простір осмислюється й вимірюється часом [3, с. 234-235]. М. Бахтін також зазначає, що хронотоп художнього тексту є організаційним центром його ключових сюжетних подій та основою для їх зображення, конкретизації, наповнення й матеріалізації часу в просторі [3, с. 398-399].

Хоча первинно хронотоп є категорією художнього твору, що зумовлює широке його вивчення в галузі літературознавства, зокрема й вітчизняними науковцями [8; 10; 18], до його дослідження повсякчас звертаються

лінгвісти. Категорію хронотопу аналізують з погляду теорії мови [17; 22], лінгвістики тексту [9], когнітивної лінгвістики [4; 14; 19], психолінгвістики [22]. Матеріалом же досліджень особливостей мовної експлікації категорії хронотопу слугують художні тексти різних прозових жанрів, зокрема оповідання [4], повісті, романи [4; 14], фантази [19] та інші.

Аналітичний огляд теоретико-практичних досліджень з вивчення хронотопу як категорії художнього тексту засвідчив, що науковці фокусують свою увагу здебільшого на особливостях хронотопу, характерних для певного літературного жанру, наприклад, або ідіостилію автора. Проте не можна заперечувати, що категорії хронотопу властиві й певні етнокультурні ознаки. У дослідженні висувається гіпотеза щодо властивості категорії хронотопу реалізовувати етнокультурні смисли в австралійських художніх текстах для дітей.

Особливості національної мовної картини світу, етнокультурної зокрема, що є ментальним відбиттям культурного досвіду етносу, його уявлень про світ і людину за допомогою вербалізованих етнокультурних символів й етноспецифічних концептів [6, с. 24], як відомо, відображаються в художньому тексті. Категорія хронотопу є одним із засобів вираження, певним тлом реалізації етнокультурних смислів.

Одиницями аналізу сучасних лінгвокультурних досліджень постають мовні знаки, основою яких слугують когнітивні категорії, що поєднують універсальні та ідіоетнічні узагальнення дійсності [1, с. 97; 29; 6 та ін.]. У певному дискурсивному просторі, як зазначає Н. Алефіренко, мислення людини здатне створювати знаки непрямої номінації (фразеологізми, тропи тощо), для яких характерними є певні мовні, когнітивні та культурні ознаки. Культурний компонент знаків непрямої номінації створюється їхньою семіотичністю, символічністю та зв'язком із етнокультурною свідомістю народу [1, с. 98-99]. Зокрема, у контексті досліджень особливостей мовної репрезентації австралійської лінгвокультури було з'ясовано, що їй властиве поєднання двох різних поглядів на навколишній світ – аборигенного та не-аборигенного населення, які залежать від сприйняття та відображення стосунків між людиною і природою [21, с. 50]. Це й обумовлює наявність в австралійських художніх текстах для дітей стійких опозицій, типу «свій – чужий», «урбаністичний – руристичний» [21, с. 54-55; 24], опредметнену зокрема й у вербалізації категорії хронотопу. Із огляду на це спрямовуємо наше дослідження на виявлення етнокультурних смислів у засобах актуалізації категорії хронотопу в австралійських художніх текстах для дітей (далі – ХТД).

Мета наукової розвідки – охарактеризувати виразально-зображальні засоби реалізації категорії хронотопу в австралійських ХТД на матеріалі літературної казки Мей Гіббс *Snugglepote and Cuddlepote* [26]. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких науково-дослідних завдань: висвітлити особливості вербалізації хроноса та топоса в австралійських ХТД; виявити способи вираження етнокультурної специфіки актуалізації категорії хронотопу в казці *Snugglepote and Cuddlepote* Мей Гіббс.

Об'єктом дослідження є етнокультурна специфіка категорії хронотопу в австралійських ХТД, **предметом** – лінгвістичні засоби актуалізації етнокультурних

особливостей категорії хронотопу в казці Мей Гіббс *Snugglepote and Cuddlepote*.

Методи дослідження зумовлені метою та завданнями наукової розвідки. *Метод інтерпретаційно-текстового аналізу* австралійських ХТД було використано для виокремлення текстових фрагментів, у яких реалізовано категорію художнього хронотопу. *Лінгвістичним методом аналізу* відібраних текстових фрагментів послуговувалися з метою виявити виразально-зображальні засоби, що актуалізують категорію хронотопу. Для з'ясування ж етнокультурних смислів у засобах вербалізації категорії хронотопу застосовано методи *контекстного, семантичного та концептуально-ого аналізу*.

Результати та їх обговорення. У контексті нашого дослідження *хронотоп* розуміємо як категорію австралійських ХТД, у якій відбито етнокультурну специфіку австралійської лінгвокультури.

У сюжеті твору Мей Гіббс *Snugglepote and Cuddlepote* йдеться про подорож головних героїв, двох флористичних мешканців австралійського бушу Снаглпота й Кадлпая, з метою побачити людину на власні очі. Художній хронотоп казки осмислюється як життєвий шлях героїв. У тексті твору образи річки (*river*), шляху (*way*), або дороги (*road*), символізують мандри і випробування, які долають головні герої задля здійснення своєї мрії. Наприклад, художній образ річки у текстовому фрагменті, де описано сплавляння героїв у невеликому човні, опредметнено за допомогою гідронімних маркерів *river, stream, current, pool*, що є індикаторами буш-топоса як місця, у якому розгортаються події казки: “*He hurried down the bed of the creek till they came to a big river. There, under the rushes lay a little boat. They jumped in. He pushed out into the stream and away they went, twirling and bobbing along with the current. After rushing down the stream at a great rate for some time, Mr. Frog guided the little boat into a quiet pool and pushed her onto the bank.*” [26, с. 83]. Сильний потік спочатку підхоплює човник, крутить і підкидає його, несе з шаленою швидкістю, проте зрештою героям вдається направити його у спокійне озерце й урятуватися у такий спосіб від переслідувачів. Семантика номінативних одиниць *to twirl* «вертїтися», *to bob* «підстрибувати» та виразів *to rush down* «поспішати вниз», *at a great rate* «з великою швидкістю», а також створений за допомогою синтаксичних стилістичних прийомів інверсії та вставних конструкцій ефект динаміки перебігу подій і певного збентеження персонажів твору активізують сприйняття образу річки як стрімкої, бурхливої, небезпечної й мінливої стихії. Переносючи характеристики образу річки на життя як царину мети, вилучаємо концептуальну метафору ЖИТТЯ є БУРХЛИВА РІКА.

У ХТД Мей Гіббс подорож головних героїв починається від їхнього дому й триває аж до зустрічі з людиною, що проілюстровано в такому фрагменті: “<...>*they were travelling far to see a Human, he said he would like to go with them<...>*” [26, с. 16]. Характерними ознаками художнього образу шляху в тексті постають його протяжність і довготривалість, виражені через лексичні одиниці *journey* «довга подорож», *travel* «подорожувати», *long* «довгий», *far* «далеко», як наприклад у фрагменті, поданому вище, або в такому: “‘*Where are you going?*’ asked Cuddlepote. ‘*To see the Humans,*’ said Snugglepote. ‘*Only in the distance,*’ pleaded Cuddlepote. Then

they began **their journey**. When they have walked a **long way Snugglepot said**<...>” [26, с. 5]. Образові ж дороги у казці Мей Гіббс властиві ознаки напруження, неспокою. У ХТД дорогу персоніфіковано за допомогою епітета *busy* «зайнятий, метушливий», наприклад: “*All day they walked upon a busy highroad.*” [26, с. 6]. Саме на дорозі, або біля неї, трапляються всілякі негаразди, зокрема головні герої твору нарешті зустрічають людину: “*Well,*” said Snugglepot, when they were at last **on the road again by themselves**. <...> “*Well!*” he said, “*we have seen a Human.*” [26, с. 61]. У казці образи шляху й дороги, подібно до образу річки, метафорично осмислюються як саме життя героїв. Із огляду на основні засоби вербалізації цих художніх образів вилучаємо концептуальну метафору ЖИТТЯ є ДОВИГИЙ ШЛЯХ, де такі ознаки царини джерела, як довготривалість, швидкоплинність, складність, напруженість переносяться на царину мети – життя.

Для категорії хронотопу в австралійських ХТД характерною ознакою є етнокультурна специфіка реалізації художнього простору та художнього часу. Зокрема, і в казці Мей Гіббс *Snugglepot and Cuddleprie* особливості австралійського світосприйняття набувають вираження в топосі й хроносі художнього тексту.

Вербалізація хроноса в казці *Snugglepot and Cuddleprie* Мей Гіббс. Художньому часові австралійських ХТД різних жанрів, подібно до хроноса фольклорних казок, властиві абстрактність і невизначеність меж. Проаналізувавши літературну казку Мей Гіббс, виділяємо такі лексичні індикатори часу: *one day* [26, с. 1], *one very hot night* [26, с. 5], *now* [26, с. 2, 6, 9, 60, 74], *presently* [26, с. 15, 31, 74, 82], *that night* [26, с. 16, 20], *that very night* [26, с. 85], *soon* [26, с. 61], *soon after* [26, с. 68], *all the time* [26, с. 45, 59, 77, 84], *just about this time* [26, с. 20], *by this time* [26, с. 62], *some day* [26, с. 86] та інші. Часто часовими маркерами у ХТД слугують номінативні одиниці із семантикою дня, ночі, або певного їх періоду, у поєднанні з займенниками, прикметниками або прийменниками, зокрема: “*All day*” [26, с. 6], “*early morning*” [26, с. 10], “*till daybreak*” [26, с. 19], “*a big dinner party*” [26, с. 20], “*after dinner*” [26, с. 20], “*late in the afternoon*” [26, с. 81], “*all night*” [26, с. 15, 20], “*in the night*” [26, с. 19], “*In the middle of the night*” [26, с. 16].

Час у ХТД *Snugglepot and Cuddleprie* виражено й за допомогою синтаксичних конструкцій, зокрема через вживання поширених підрядних речень (“*When Cuddleprie was very small*<...>” [26, с. 1], “*As all this was happening*<...>” [26, с. 62]), або безособових сурядних (“*It was quite dark now, and Blossom was hungry*<...>” [26, с. 68], “*It was nearly sunrise by the time she reached the city.*” [26, с. 73]). Зазначимо також, що в таких конструкціях, вказуючи час, автор подекуди посилається на положення світил на небі. Наприклад, пригоди головних героїв починаються з речення: “*When the Sun rose they were far from home.*” [26, с. 5]. Відомо, що сонце є символом життєвої сили, хоробрості, пристрасі й молодості [20, с. 58]. Усі ці чесноти головні персонажі твору з готовністю проявляють під час їхньої подорожі.

У казці Мей Гіббс характерними ознаками індикаторів художнього часу є абстрактність і невизначеність, що не лише створюють ефект розмитості меж між часом зображених у творі подій та сучасністю читача, а й сприяють формуванню в читача відчуття певного зв'язку зі священною для австралійського етносу давни-

ною, міфологічним періодом *the Dreaming*, коли в тілесній подобі на землі жили й творили пращури аборигенів [27, с. 65-66]. Ще М. Бахтін стверджував, що взаємозв'язки між різними хронотопами одного художнього тексту одночасно належать світам автора, виконавця, слухача, читача. Ці світи можуть бути в різних часах і просторах, проте вони є нерозривно пов'язаними один з одним і постійно взаємодіють, здійснюють обмін у соціальному світі, що історично розвивається [3, с. 401-402]. Зв'язок хроноса художнього тексту із міфологічним часом простежуємо, наприклад, у фрагменті ХТД *Snugglepot and Cuddleprie*, де описано як головні персонажі казки, щоб налагодити відносини з норавливими ведмедами, влаштували для них свято: “*That night, when the moon was up, they danced before the big Bears. Mr. and Mrs. Bears were so amused that they laughed all night. Mrs. Kookaburra heard the fuss and came to see what was happening. She, too, laughed all night, and the Bush rang with laughter.*” [26, с. 20]. Часові маркери, якими є вирази *That night, when the moon was up* «тієї ночі, коли на небі сяяв місяць» (переклад наш) та *all night* «протягом усієї ночі», що повторюється двічі, не характеризують час як сучасність або недалеке минуле. Хронос описано через положення на небі місяця, що символізує достаток, відродження й безсмертя [20, с. 48]. Про ці блага завжди просили своїх пращурів аборигени Австралії, проводячи різноманітні церемонії, подібним до яких є зображене в казці свято. Текстовий фрагмент ніби переносить нас у часи, коли племена аборигенів під сяйвом місяця влаштовували шалені корроборрі з танцями, піснями й веселощами, що тривали всю ніч [27, с. 54-55].

Ще більш розмитим час є в описах сновидінь персонажів твору. Так само як представники корінного населення Австралії, літературні персонажі ХТД Мей Гіббс сприймають сон як реальність, або як певне провидіння чи настанову. Прикладом такого світосприйняття є текстовий фрагмент, де змальовано, як Кадлпая сниться ніби його хтось кличе і як він, не прокидаючись, іде на голос й опиняється біля річки, де вже насправді чує прохання про допомогу опосума, що опинився в біді: “*While he was asleep he had a dream. He thought someone was calling him, so he got up and followed the voice; and he really did get up and walked along, though he was fast asleep all the time. ‘Cuddleprie, come here!’ the voice kept calling, and, as it called, Cuddleprie followed him, with eyes wide open, yet fast asleep, till by and by he came to a little stream. When his foot touched the water, he woke up. ‘Help me, help me,’ called a faint voice near him.*” [26, с. 55-56]. Хоча у наведеному прикладі й ужито індикатори часу (*while, all the time, yet, till, by and by, when*), вони вказують лише на послідовність подій і жодним чином не описують, коли саме все це відбувалося. За допомогою повтору виразу *fast asleep* наголошено, що ці події тривали протягом сну героя, проте зазначено й, що він не сприймав те, що з ним відбувалося як сон. Кадлпай ніби чув голос всемогутнього і всевидючого духу, одного із пращурів часів *the Dreaming*.

Отже, хронос казки *Snugglepot and Cuddleprie* Мей Гіббс вербалізовано в художньому тексті за допомогою як лексичних мовних засобів, так і синтаксичної будови тексту. Для індикаторів художнього часу твору характерними є абстрактність і невизначеність, що обумовлено його зв'язком із міфологічним часом *the Dreaming*, не-

від'ємним складником австралійської автохтонної етнокультури. Специфіка ознак часу австралійських ХТД, проте, не обмежується аналізом засобів його вербалізації. Хронос розкривається в художньому тексті й через його просторові характеристики.

Особливості реалізації топоса в австралійських ХТД на матеріалі казки Мей Гіббс *Snugglepot and Cuddlepipie*. Топос австралійських ХТД репрезентовано здебільшого зображеннями бушу, що є унікальною австралійською місцевістю зі специфічною флорою та фауною. Зокрема, у казці *Snugglepot and Cuddlepipie* Мей Гіббс натрапляємо на локалізацію місця перебігу подій межами австралійського бушу, що опредметнено лексичними одиницями прямої номінації: назвою міста в Австралії (Сідней): *"I have some relations living in the Sydney Domain..."* [26, с. 2], та притаманної континентові території (буш): *the Bush* [26, с. 20, 49, 60]. Буш як топос в художньому тексті також реалізовано через словосполучення, де лексема *bush* виступає у функції атрибутива: *Bush Cabmen* [26, с. 42], *the Bush creatures* [26, с. 59, 60, 61], *good bush manners* [26, с. 74].

Сприйняття художнього простору як австралійського бушу активується в казці *Snugglepot and Cuddlepipie* й через низку етноспецифічних індикаторів топоса, серед яких: номінативні одиниці на позначення характерних природних явищ (*wind, breeze*), гідроніми (*brook, stream, river, creek, lake, pool*), ороніми (*cave, hill, rock*), зооніми (*bird, owl, bees, beetle, Cicadas, crickets, pink mouse, possum, a spotted cat, snake, spiders, ants, grubs, glow worms*) та флороніми (*Boronia bush, grass, grass-root bun, ferns, mauve orchid, moss, rush, tea trees, wattle gum*). Навіть більше, іменами героїв твору, анімалістичних і флористичних персонажів із антропоморфними характеристиками, слугують здебільшого назви поширених у Австралії тварин (*Mr. Blue-cap Wren, Mrs. Fantail, Mr. Frog, Mrs. Kookaburra, Mr. Lizard, Mr. and Mrs. Bears, Mrs. Snake*) і рослин (*Banksia men, the Blossom and the Nuts, Blossom Lady, Gumnut Babies, Gumnut Editors*). Відбувається цілковите занурення читача в австралійський буш, що сприяє формуванню думки про унікальність цієї країни, багатство її флори та фауни.

Для топоса австралійських ХТД, як засвідчує аналіз, характерним є наявність стійких опозицій з просторовою семантикою, актуалізованих за допомогою різнорівневих виражально-зображальних засобів. У казці Мей Гіббс, наприклад, основним є протиставлення «сільський – міський», що доповнюється реалізацією опозицій «всередині – зовні», «внизу – вгорі», «ззаду – попереду», «малий – великий» та ін. У ХТД ці опозиції переосмислюються автором, набуваючи непросторового значення, й у певний спосіб транслують етнокультурне світобачення австралійців.

Зокрема, **на фонографічному рівні** у казці *Snugglepot and Cuddlepipie* простір актуалізовано шляхом відтворення звуків природи бушу за допомогою алітерації й асонансу, що мають ономотопеїчний характер, наприклад: *"The Sun was warm and all the bees round the tea trees were singing a lazy tune."* [26, с. 15]. Повтор дзвінків приголосних [ð] і [z] у поєднанні з голосним звуком [i:] імітують дзиччання бджіл, що створює враження умиротворення й єднання з природою, властиві цьому місцю. У такий спосіб, як щось приємне й гармонійне осмислюється саме сільський буш, про що стає відомо з

тексту трішки згодом (*"By and by they entered a village"*) [26, с. 15]. Уперше з'являється опозиція «сільський – міський», актуалізована більш детально в подальшому перебігові подій твору через топоси села, містечка, міста.

В аналізованому тексті художній простір опредметнено й за допомогою **морфемних стилістичних засобів**. Зокрема, натрапляємо на повтори морфеми *out* у текстовому фрагменті: *"<...>he and Cuddlepipie crept out of bed and out of the house."* [26, с. 5], що реалізують протиставлення таких просторових характеристик, як «всередині – зовні». Мова йде про втечу головних героїв з дому в буш, де живуть хижакі й зустрічаються люди. Усе, що стосується домівки персонажів, осмислюється як безпечно, а те, що знаходиться зовні – потенційно небезпечно. Виходячи з цього контексту, опозиція «всередині – зовні» набуває значення «безпечно – небезпечно». За допомогою морфемних повторів актуалізовано також і орієнтири «вниз – вгору», наприклад: *"Mr. Lizard sprang up and, seizing Snugglepot, placed him on his back and dashed up and out of the cave, catching up Cuddlepipie as he went."* [26, с. 32]. Частина *up*, що додається до дієслів у текстовому фрагменті, втілює непросторове значення «безпечно», оскільки йдеться про втечу головних героїв і містера Лізарда з печери лихої місис Снейк (*out of the cave*) на поверхню землі. Тобто опозиція «вниз – вгорі» також художньо переосмислюється як «небезпечно – безпечно». Як відомо, автохтонному населенню Австралії не властиво порушувати межі інших поселень, або племен. Сприйняття дому й рідної землі як безпечної території є однією з рис менталітету австралійців.

Серед **лексичних виражально-зображальних засобів** у ХТД натрапляємо на вживання неологізмів. Ними слугують загальні номінації жителів бушу, зокрема головних героїв твору кваліфіковано як *the Gumnuts (the Nuts)*. Пряме значення лексичної одиниці – насіння (горіхи) евкالیпту. Трапляються також герої, що належать до *the Blossoms*, або лихі *Banksia men*. У такий спосіб у казці поширеними в Австралії флоронімами названо вигаданих персонажів твору, які у свою чергу зовнішньо нагадують ту рослину, ім'я якої вони носять.

Для вербалізації топоса в ХТД Мей Гіббс широко використовує й **синтаксичні виражально-зображальні засоби**. Трапляються еліпси, емфатичні конструкції, паралельні конструкції, інверсія, асиндетон і полісиндетон, різні види повторів, анафора й епіфора та ін. Лінгвістичні засоби вжито окремо або в поєднанні з іншими засобами, прийомами, тропами. Зокрема, описуючи художній простір, автор часто послуговується інверсією, звертаючи в такий спосіб увагу читача на довкілля, а вже потім на подію, що в ньому відбувається, як наприклад у фрагменті: *"Then from out a bank of rushes scrambled a big-eyed Frog."* [26, с. 26]. Інверсія сприяє тому, що у свідомості читача спочатку виникає образ берега, заповненого очеретом, і лише після цього з'являється один із персонажів твору. Увагу на специфічній рослинності бушу автор фокусує й, застосовуючи прийом полісиндетону, наприклад: *"Cuddlepipie scrambled, and pushed, and tore his way through the sticks, and leaves, and ferns till he came to an open space at the foot of a big tree."* [26, с. 56]. У першій частині фрагмента за допомогою полісиндетону створено ефект напруги й наполегливості героя в його намаганнях пробратися вперед, тоді як у другому – через перерахування номіна-

тивних одиниць *sticks, leaves, ferns* змальовано буш-топос, особливостями якого є низькі дерева, кущі, посушлива погода, і як результат – гілки й листя, розкидані довкола.

Подієвість, і відповідно постійні зміни топоса, є однією з базових ознак ХТД. У казці Мей Гіббс часті переміщення персонажів відбуваються як за горизонталлю, так і за вертикаллю. Одним із засобів реалізації просторових змін в аналізованому тексті є лінгвостилістичний прийом повтору, зокрема номінативних одиниць з семантикою напрямку руху, або положення в просторі. Трапляються як прості повтори, наприклад: “*Cuddleprie followed, to argue with him [Snugglepot], and they went up higher and higher*...” *Snugglepot and Cuddleprie were safely out on the roof.*” [26, с. 77], “*When he saw his mistake he was so shocked that he let Snugglepot fall. Down, down, down he tumbled, right through the window into an Ant’s house.*” [26, с. 9], так і розширені, зокрема: “*The spotted cat fled, and down the tree slid two large Native Bears.*...” *Snugglepot and Cuddleprie were very scared as the big Bears fought over them, then a huge foot kicked them over and they rolled down the tree to the ground.*” [26, с. 19]. У наведених прикладах реалізовано просторову опозицію «внизу – вгору», представлену номінативними одиницями *higher, on the roof* та *down, to the ground*. Це протиставлення, виходячи з контекстів, у яких воно вжито (наприклад, коли герої підіймаються на дах будівлі аби уникнути небезпеки, коли Снаглпот випадає з лап сови й летить у нору мурах, або коли герої скочуються з дерева через бійку ведмедів), набуває значення «небезпечно – безпечно», що наприклад чітко вербалізовано лексичною одиницею *safely* в одному з фрагментів.

Зображаючи топос художнього тексту, авторка ХТД *Snugglepot and Cuddleprie* подекуди поєднує різні синтаксичні виражально-зображальні засоби. Наприклад, в описові міста в межах одного речення застосовано еліпсис, емфатичну конструкцію, перерахування та полісиндетон: “*When they came out into the street Snugglepot said, ‘What a large town!’*...” *Snugglepot and Cuddleprie looked about. Such a lot of houses, and people, and streets! It was very bewildering.*” [26, с. 36], що створює враження величчя й наповненості одного з містечок, незвичної для мешканців сільського бушу. Протиставлення «сільський – міський» набуває у виразах *large town* та *such a lot of* значення «малий – великий». Також у казці містяться змалювання міста й за допомогою поєднання перерахування, асиндетону та паралельних конструкцій, наприклад: “*It was nearly sunrise by the time she reached the city. Already it was getting warm, and the air was full of nice noises and sweet scents; the streets were crowded; busy Ants were running about everywhere; Beetle carts were laboring along; gay Nuts and fresh Blossoms were walking and chatting; Wood-cutters were at work in the bark; everyone seemed busy and happy.*” [26, с. 73]. У такий спосіб опозиція «сільський – міський» осмислюється в цьому фрагменті як «спокійний – метушливий», де останній складник протиставлення, вербалізований номінативними одиницями *crowded, busy, running, laboring, walking, at work*, має переважно позитивну конотацію, що впливає з вживання лексичних одиниць *gay* та *happy*. Також, у наведеному вище прикладові натрапляємо на словесний синестезійний образ *the air was full of nice noises and sweet scents*, створений за рахунок вербалізованої взаємодії сприйняття звуків, запахів і

смаку в словосполученнях *nice noises* «приємні звуки» та *sweet scents* «солодкі аромати». Такі засоби реалізації топоса сприяють осмисленню читачем міста як метушливого, енергійного, проте такого, де панує щастя й гармонія, що відповідає австралійській етнокартині світу.

У ХТД Мей Гіббс топос міста має як негативні, так і позитивні характеристики. Зокрема, трапляється актуалізація міста як осередку розваг: “*‘Have you seen the White City?’* <...> *Snugglepot and Cuddleprie were simply in love with the White City. They had honey sticks and dew drinks at the refreshment stall. They went on the switchback over and over again. They saw the Lucky Devil dance and everything there was to see*...” [26, с. 42]. Використання анафори й паралельних конструкцій для перерахування того, що встигли за короткий час спробувати й побачити в місті головні герої (*the refreshment stall, the switchback, the Lucky Devil dance*), сприяє формуванню враження численності подібних елементів індустрії. Із позитивного боку місто охарактеризовано також в описах різноманітних магазинів, що в ньому знаходяться, наприклад: “*I believe we are in the hat shop.*...” *it certainly did look like a hat shop, with lots of people buying hats. Snugglepot and Cuddleprie were charmed.*” [26, с. 35]. Зачарованість героїв цим місцем автор передає лексичною одиницею *charmed*, а також через повтори словосполучення *hat shop* та вживання вставної конструкції *with lots of people buying hats*. У такий спосіб опозицію «сільський – міський» можна трактувати як «нецікавий – цікавий», «непривабливий – привабливий». В Австралії є навіть вираз *Sydney or the bush*, що означає «все або нічого». Одне й те саме для представників цього народу завжди має як недоліки, так і певні переваги. Австралійці прагнуть у всьому знаходити красу.

Поширеним в реалізації топоса казки *Snugglepot and Cuddleprie* є використання різноманітних тропів. **На рівні стилістичної семасіології** в ХТД застосовано метафору, персоніфікацію, іронію, художнє порівняння, епітет, антитезу. Зокрема, важливе значення для моделювання художнього простору тексту має антитеза, що найточніше передає властиву топосові опозиційність. Наприклад, у текстовому фрагменті: “*‘Are there any Human near here?’ he asked the Cabbie, when they stopped for a rest. ‘Why, yes,’ said the driver, pointing with his whip, ‘there’s tons of ‘em over there.’ ‘Could you drive us there?’ asked Snugglepot. The Cabman shook his head. ‘Not safe,’ he replied. ‘They’d kill you or shut you up till you die.’*...” *‘We must see one,’ he said, ‘after coming all this way.’ ‘Yes, but only in the distance,’ answered Cuddleprie.*” [26, с. 41] за допомогою протилежних за значенням прислівників *near here:: over there*, а також виразу *in the distance* реалізовано опозицію «близько – далеко», що трансформується в низку протиставлень непросторового характеру, таких як: опозиція «свій – чужий», вербалізована займенниками *we:: they*, «безпечно – небезпечно», определена еліптичним реченням *Not safe*, та «життя – смерть», репрезентована номінативними одиницями *kill* та *die*. Ці опозиції відбивають особливості історично-культурного розвитку Австралії, у результаті якого австралійцям властиві такі якості, як обережність, недовіра до представників інших культур і націй, міцний зв’язок із вузьким колом близьких людей.

Також за допомогою антитези в творі Мей Гіббс реалізовано й характерну для топоса австралійських ХТД

опозицію «сільський – міський», наприклад у фрагменті, де йдеться про засудження мешканцями міста селян, які мають невідповідний вигляд: “*What a dirty little Blossom, and the Nut has no clothes on. They ought not to be allowed in. Snugglepot was filled with pity for the poor little girl. I’m sorry I’ve no clothes,*” he said; *‘where I come from they don’t wear any.’ ‘That doesn’t matter,’ said little Ragged Blossom. ‘It’s better to be a kind Nut with no clothes than an unkind one all dressed up.*” [26, с. 55]. У творі мешканці сільського бушу не носять одяг, що викликає обурення городян під час танців, де випадково опиняються Снаглпот і Блоссом. Проте насправді засудження потребують не вони, а ті, хто дозволяє собі висловлюватися у такий спосіб. Саме тому автор використовує антитезу, опредметнену в антонімних парах *with no clothes:: all dressed up* та *kind:: unkind*, за допомогою якої опозиція «сільський – міський» набуває значення «добрий – лихий». Мешканці міста описані як такі, що мають гарний вигляд, проте є невихованими та злими. Поверхневистість вважається стереотипною ознакою всіх городян, що за зовнішністю не помічають душевної краси, проте яка не властива сільським жителям. У такий спосіб художній простір казки актуалізовано не лише у просторових індекаторах, а й за допомогою описів персонажів, які цей топос наповнюють.

Як засвідчує аналіз, у системі персонажів ХТД *Snugglepot and Cuddlepipie*, окрім опозиції «сільський – міський», реалізовано також протиставлення «свій – чужий». До «своїх» належать усі мешканці бушу, тоді як «чужі» – це ті, хто живе за його межами (люди). Описуючи того чи того героя казки, авторка послуговується різноманітними стилістичними тропами. Зокрема, для характеристики майже всіх жителів бушу використано стилістичний прийом антономазії. Імена, наприклад, головних персонажів *Snugglepot* та *Cuddlepipie* містять синонімічні лексеми *snuggle* «притискатися, затишно розташовуватися» та *cuddle* «пригортати до себе, міцно обіймати», що описують їх як доброзичливих, безпосередніх малюків. Лексеми *pot* «горщик» та *pie* «пиріг» характеризують їх як таких, що певними чином відрізняються, проте доповнюють один одного. Снаглпот завжди щось вигадує, скрізь іде першим, тоді як Кадлпаю доводиться слідувати за ним, підтримувати його й навіть рятувати. І лише разом вони здатні подолати всі перешкоди на своєму шляху.

Також, Мей Гіббс використовує антономазію, даючи іншим персонажам імена загальних назв тварин, спираючись на їх універсальну та етнокультурну символіку. Наприклад, *Mr. Frog* за сюжетом казки виконує функцію помічника головних героїв, супроводжує їх у пошуках людини та неодноразово рятує від лиходіїв, потрапляючи в їх лапи, проте завжди визволяючись із полону. Містер Фрог діє відповідно до символічного значення, характерного для жаби. Як відомо, жаба символізує відродження, а також приховану за зовнішньою потворністю душевну красу [20, с. 145]. Численні приклади підтверджують притаманність таких ознак цьому персонажеві, як наприклад: “*Then they heard a faint voice calling from the distance. ‘Go on, I’m quite safe,’ so they went on. But alas! Brave Mr. Frog! He had purposely stayed behind, hopping from place to place to entice Mrs. Snake to follow him instead of them, and even as he called ‘I’m quite safe,’ the great Snake caught him by his hind legs and swallowed him up.*” [26, с. 32]. Очевидно, що містер Фрог є дуже

сміливим і відданим, заради друзів він ладен пожертвувати собою. В австралійській етнокультурі жаба відзначається своєю здатністю до трансформацій, вмінням адаптуватися до будь-яких умов, оскільки вона може жити як у воді, так і на суходолі [28, с. 44-51]. Зокрема, здатність до виживання цієї тварини простежується у текстовому фрагменті, де описано як герой казки вибирається із під землі й каміння: “*...>she saw the earth and stones moving. Then a big hand came out of earth, then another hand, then a face and two big eyes.<...> and then the earth and stones heaved and out stepped a big Frog.*” [26, с. 82]. Відчуття страху героїні Блоссом передано за допомогою виражально-зображального засобу градації, що у свою чергу створюється шляхом використання анафори, перерахування, асиндетону та інверсії. Як з’ясується згодом, містер Фрог зміг вижити після того, як його проковтнула змія: “*...>Snugglepot and Cuddlepipie saw the big thin Frog. ‘Why,’ they exclaimed, shaking his hands, ‘where have you come from?’ ‘From inside that Snake,’ said Mr. Frog. ‘When you left the dungeon she swallowed me; but when she went to sleep I scratched her throat and she coughed, so I jumped out and have lain hidden there ever since.’*” [26, с. 85]. Цей фрагмент є також алюзією на міфи австралійських аборигенів про райдужного змія, у яких після вбивства останнього, з його тіла завжди виходять ті, кого від нещодавно проковтнув [28, с. 109-111]. Отже, у ХТД *Snugglepot and Cuddlepipie* характери персонажів розкриваються повністю лише з урахуванням їх етнокультурної специфіки.

В описах героїв казці Мей Гіббс натрапляємо й на використання інших тропів. Зокрема, за допомогою метонімії у текстовому фрагменті, де змальовано як мешканці бушу разом розважаються та сміються: “*She, too, laughed all night, and the Bush rang with laughter.*” [26, с. 20], автор лексемою *the Bush* заміщує персонажів твору, й у такий спосіб передає їх згуртованість та спільну для всіх любов до веселощів. Подекуди письменниця використовує іронію, характеризуючи чесноти жителів бушу, наприклад щодо ввічливості як однієї з їхніх ознак у текстовому фрагменті: “*In the Bush everyone is polite when they are asked to be<...>*” [26, с. 49]. Остання частина виразу по доброму натякає на те, наскільки дійсно ввічливими й вихованими є жителі австралійських сільських місцевостей. Поширеним у зображеннях «своїх» є також художнє порівняння, наприклад: “*Blossom had just strength enough to crawl under a dead gum leaf and lie there as still as the moss.*” [26, с. 69]. Автор порівнює непомітність і непорушність Блоссом із мохом, що є індикатором топоса австралійського бушу.

Для зображення в ХТД персонажів, які належать до «чужих», Мей Гіббс також використовує різноманітні виражально-зображальні засоби. Наприклад, метонімію та персоніфікацію у текстовому фрагменті, де йдеться про несподівану зустріч головних героїв твору з людьми: “*Now, as everyone stood there weeping for pity, a great noise came sounding on the breeze. All the Bush creatures turned pale. ‘Humans! Humans!’ they cried<...> Snugglepot and Cuddlepipie stood spellbound as the great noise came nearer.*” [26, с. 60]. Звук, який вони видають, заміщує самих людей, а також наділяється антропоморфними характеристиками – він іде, наближається до місця подій. Це створює ефект напруги й передає від-

чуття страху анімалістичних і флористичних персонажів перед невідомим, зокрема людиною. За допомогою ж епітета *great*, що уособлює «чужих» людей, актуалізується просторове значення «великий». Виникає опозиція «малий – великий», що додатково розкриває значення опозиції «свій – чужий», та містить у собі етнокультурний смисл страху, обачності автохтонних австралійців стосовно всіх, хто не входить до їх етноспільноти.

У казці *Snugglepot and Cuddlepie* людей описано й через використання художніх порівнянь, наприклад: *“Humans are strong as the Wind, swift as the River, fierce as the Sun. <...> They whistle like birds; they are cruel as the snake. They have many skins which they take off many times. When all the skins are off the Human looks like a pale frog.”* [26, с. 1]. Об’єкти або створіння, з якими порівняно людей, мають своє символічне та етнокультурне значення. Шляхом порівняння людини з реаліями буденного життя австралійців, створено зрозумілий для представників цієї етнокультури образ сильної, швидкої, жорстокої істоти. У такий спосіб опозиція «свій – чужий» починає набувати значення «добрий – поганий» і прямо реалізується у фрагменті: *“These Humans,” said Mr. Kookaburra, ‘are as bad as bad, but there must be bad things in this world as well as good. It would be very awkward for me if there were no snakes to eat.’* [26, с. 2]. Як зазначає художній персонаж, людина погана, проте вона має таке ж право на існування, як і добрі жителі бушу. Проявляється етнокультурна філософія автохтонних австралійців, що полягає у вірі в правильність задуму першотворів, у важливість і цінність існування кожної істоти та предмета на землі. Урешті рещт, наприкінці казки, коли Снагглпот і Кадлпай зустрічають людину, очевидною стає її подібність: *“Why, it [human] looks like a giant Nut,” said Snugglepot, ‘and it’s got eyes like ours.’* [26, с. 60]. Велич людей, а також опозицію «малий – великий», опредметнено за допомогою епітета

giant, проте порівняння вигляду людини із зовнішністю флористичних персонажів твору (*like a giant Nut*), зокрема їх очей (*eyes like ours*), які прийнято вважати дзеркалом душі, елімінує різницю між «своїми» й «чужими». У такий спосіб в аналізованому тексті реалізовано дидактичну функцію літератури для дітей. Автор ніби радить читачеві спочатку уважно придивлятися до людей, а вже потім формувати про них свою думку, бо попри відмінності в національності, культурі, моралі, завжди є щось спільне.

Отже, художній простір казки *Snugglepot and Cuddlepie* Мей Гіббс має складну структуру. У описах топосів бушу, села, містечка, великого міста, а також через систему персонажів твору, за допомогою різнорівневих виражально-зображальних засобів художній простір актуалізовано як такий, що містить стійкі опозиції, зокрема «сільський – міський», «близький – далекий», «всередині – зовні», «внизу – вгорі», «малий – великий». Ці протиставлення в ХТД набувають непросторової семантики, зокрема «свій – чужий», «добрий – лихий», «безпечний – небезпечний» та ін., що передають етнокультурну специфіку світосприйняття австралійців та сприяють ідентифікації їх як представників багатого й смирного народу.

Висновки. Виходячи з проведеного аналізу реалізації категорії хронотопу в австралійських ХТД, можна зазначити, що часові індикатори та способи вираження просторових характеристик у текстах слугують засобами транслювання етнокультурних смислів. Часові межі осмислюються і як безпосередня для читача сучасність, і як вічний час *the Dreaming*. Топос же австралійських ХТД є синтезом протиставлень, у яких містяться маркери австралійської етноспецифіки. Перспективним убачаємо вивчення інших категорій художнього тексту та етнокультурної специфіки вербальних засовів їх реалізації в австралійських ХТД.

ЛІТЕРАТУРА

- Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология: ценностно-смысловое пространство языка: учеб. пособие. М.: Флинта, Наука, 2010. 224 с.
- Арнольд И. В. Семантика. Стилистика. Интертекстуальность: Сборник статей / Науч. редактор П.Е. Бухаркин. СПб.: Изд-во С.-Петербур. ун-та, 1999. 444 с.
- Бахтин М. М. Формы времени и хронотопа в романе. Очерки по исторической поэтике. // Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. М.: «Художественная литература», 1975. С. 234-407.
- Березина Н. В. Хронотоп ранней прозы М.А. Булгакова: автореф. дис. на соискание уч. степени кандидата филол. наук: 10.02.01. СПб., 2006. 20 с.
- Ван Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация. Б.: БГК им. И.А. Бодуэна де Куртенэ, 2000. 308 с.
- Воробей Н. В. Етнокультурна картина світу в афроамериканській поезії: лінгвокогнітивний та лінгвокультурологічний аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук: 10.02.04. Херсон, 2011. 260 с.
- Врублевська Т. В. Проблема категорії художнього простору у діахронному аспекті // Актуальні проблеми філології та перекладознавства. / Хмельницький національний університет, 2013. Вип. 6 (1). С. 53-62.
- Гарачковська О. О. Українська літературна казка 70 – 90-х років ХХ ст.: сюжетно-образна структура, хронотоп: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук: 10.01.01. Кіровоград, 2008. 24 с.
- Давидюк Ю. Б. Універсальні категорії художнього тексту // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2012. № 65. С. 229-232.
- Дибовська О. В. Особливості хронотопу в літературній казці // International scientific journal. 2016. № 7. С. 172-174.
- Дудко І. В. Часові параметри художнього тексту: лінгвістичний аспект // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 10. Проблеми граматики і лексикології української мови: Зб. наук. праць / Відп. редактор М. Я. Плющ. Вип. 11. К., 2014. С.189-193.
- Кардашук О. В. Семантичне поле простору як фрагмент мовної картини світу // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Том 98, Вип. 85. Сер.: Філологія. Мовознавство. Кіровоград, 2009. С. 35-38.
- Копилянська Н., Григораш Н. Напрями вивчення часу і простору в літературознавстві слов’янського світу // Слов’янські літератури. Доповіді. XIII Міжнародний конгрес славістів. Любляна, 15-21 серпня 2003 року. К., 2003. С. 5-35.
- Кузнецова В. А. Языковая экспликация хронотопа в постмодернистском тексте (на материале повести Саши Соколова «Школа для дураков»): автореф. дис. на соискание уч. степени кандидата филол. наук: 10.02.01. СПб., 2006. 20 с.
- Лихачев Д. С. Поэтика древнерусской литературы. 3-е изд. М.: Наука, 1979. 360 с.
- Лотман Ю. М. Структура художественного текста. СПб.: «Искусство – СПб», 1998. 285 с.
- Наконечна-Роганіна Л. Синтез семантики часу і простору в українській мові // Лінгвістичні студії. Вип. 22. Донецький нац. ун-т ім. В. Стуса, 2011. С. 32-36.
- Овдійчук Л. М. Хронотоп як жанротворчий чинник у сучасній фантастичній прозі та фентезі для дітей // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.

- О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки. 2015. № 2. С. 202-207.
19. Павкін Д. М. Образ чарівної країни в романах Дж.Р. Р. Толкієна: лінгвокогнітивний аналіз: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук: 10.02.04. К., 2002. 34 с.
 20. Рошаль В. М. Энциклопедия символов. Москва, 2008. URL: http://www.universalinternetlibrary.ru/book/roshal/jenciklopedija_simvolov.shtml (дата обращения: 08.02.2019)
 21. Свірідова Ю. О. Пейзажний образ в австралійській поезії ХХ ст.: лінгвокогнітивний та лінгвосинергетичний аспекти: дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук: 10.02.04. Житомир, 2015. 312 с.
 22. Сергієва Н. С. Хронотоп жизненного пути в русском языковом сознании: автореф. дис. на соискание уч. степени доктора филол. наук: 10.02.19. М., 2009. 44 с.
 23. Топоров В. Н. Пространство и текст // Текст: семантика и структура. М., 1983. С. 227-284.
 24. Цапів А. О. Міфопоетика австралійських літературних казок крізь призму їх нарративної структури: лінгвокультурологічний аспект // "SCIENCE and EDUCATION a NEW DIMENSION: Philology". Будапешт, 2018. Issue 177. P. 63–66.
 25. Beaugrande, R. de and Dressler, W. Introduction to Text Linguistics. Longman, 2002. 243 p.
 26. Gibbs, May Snugglepot and Cuddlepie. Their adventures wonderful. Sydney-Angus & Robertson Ltd. URL: <https://www.maygibbs.org/stories-and-characters/> (date of reference: 16.01.2019).
 27. Historical Dictionary of Australian Aborigines / Mitchel Rolls, Murray Johnson ; introduction by Henry Reynolds. The Scarecrow Press, Inc. Lanham. Toronto. Plymouth, UK, 2011. 214 p.
 28. Reed, A. W. Aboriginal Fables and Legendary Tales. Hong Kong: Everbest Printing Co. Ltd, 1965. 144 p.
 29. Wierzbicka A. Semantics, Culture, and Cognition. Universal Human Concepts in Culture-specific Configurations. New York: Oxford University Press, 1992. 488 p.

REFERENCES

1. Alefirenko, N. F. Cultural and Linguistic Studies. Axiological and Meaning Space of the Language: textbook. M.: Flinta, Science, 2010. 224 p.
2. Arnol'd, I. V. Semantics. Stylistics. Intertextuality: Collection of articles / scientific editor P.Ye.Bukharkin. SPb.: Izd-vo S.-Peterb. un-ta, 1999. 444 p.
3. Bakhtin, M. M. Forms of Time and Chronotope in the Novel. Essays on Historical Poetics. // Questions of Literature and Aesthetics. Studies of different years. M.: "Khudozhestvennaya literatura", 1975. p. 234-407.
4. Berezina, N. V. Chronotope of the Early Prose of M.A. Bulgakov: avtoref. of thesis for a candidate degree in philology: 10.02.01. St. Petersburg, 2006. 20 p.
5. Van Dejk, T. A. Language. Cognition Communication. B.: BGK im. I. A. Boduena de Kurtene, 2000. 308 p.
6. Vorobei, N. V. Ethnocultural Picture of the World in the African American Poetry: Linguistic, Cognitive and Cultural Aspects: thesis for a candidate degree in philology: speciality 10.02.04. Kherson, 2011. 260 p.
7. Vrublevska, T. V. The Problem of the Art Space Category in the Historical Aspect // Actual problems of philology and translation studies / Khmelnytskyi National University, 2013. Issue 6 (1). P. 53-62.
8. Garachkovska, O. O. Ukrainian Literary Fairy Tale in 70s – 90s of the 20th Century: Plot and Image Composition, Chronotop: avtoref. of thesis for a candidate degree in philology: 10.01.01. Kirovograd, 2008. 24 p.
9. Davydiuk, Yu. B. Universal Categories of the Literary Text // Bulletin of the Ivan Franko Zhytomyr State University, 2012. № 65. P. 229-232.
10. Dybovska, O. V. Special Features of Chronotope in Literary Fairytales // International scientific journal. 2016. № 7. C. 172-174.
11. Dudko, I. V. Temporal Parameters of the Literary Text: Linguistic Aspect // Scientific journal of M.P. Drahomanov NPU. Series 10. Problems of Grammar and Lexicology of the Ukrainian Language: col. of scientific works / resp. editor M.Ya. Plyushch. Issue 11. K., 2014. P. 189-193.
12. Kardashchuk, O. V. Semantic Field of Space as a Fragment of the Linguistic Image of the World // Scientific Papers [Peter Mohyla Black Sea State University]. Volume 98, Issue. 85. Series: Philology. Linguistics. Kirovohrad, 2009. P. 35-38.
13. Kopystianska, N., Hryhorash, N. Directions of the Slavic Literary Studies of Time and Space // Slavic literatures. Reports. XIII International Congress of Slavists. Ljubljana, August 15-21, 2003. K., 2003. P. 5-35.
14. Kuznetsova, V. A. The Language Explication of the Chronotope in the Postmodern Text (Case Study of Sasha Sokolov's "A School for Fools"): avtoref. of thesis for a candidate degree in philology: 10.02.01. St.P., 2006. 20 p.
15. Likhachev, D. S. Poetics of Ancient Russian Literature. 3rd ed. M.: Nauka, 1979. 360 p.
16. Lotman, M. Yu. The Structure of the Literary Text. St.P.: "Iskusstvo – SPB", 1998. 285 p.
17. Nakonechna-Rohanina, L. Synthesis of the Semantics of Time and Space in the Ukrainian Language // Linguistic Studies. Issue 22. / V. Stus Donetsk National University, 2011. P. 32-36.
18. Ovdijchuk, L. M. Chronotope as a Factor of Genre Formation in Modern Fantastic and Fantasy for Children // Scientific Bulletin of V.O. Sukhomlynskyi Mykolaiv State University. Series: Philological Sciences. 2015. Issue 2. P. 202-207.
19. Pavkin, D. M. Fairy Land Image in the Novels by J.R.R. Tolkien: A Cognitive Linguistic Analysis: avtoref. of thesis for a candidate degree in philology: 10.02.04. Kyiv, 2002. 34 p.
20. Roshal', V. M. Encyclopedia of symbols. Moscow, 2008. URL: http://www.universalinternetlibrary.ru/book/roshal/jenciklopedija_simvolov.shtml
21. Sviridova, Yu. O. Landscape Image in the 20 Century Australian Poetry: Linguistic, Cognitive and Synergetic Aspects.: thesis for a candidate degree in philology: 10.02.04. Zhytomyr, 2015. 312 p.
22. Sergiyeva, N.S. Chronotope of Life Path in the Russian Linguistic Consciousness: avtoref of thesis for a Doctor of Philology: 10.02.19. M., 2009. 44 p.
23. Toporov, V. N. Space and text // Text: semantics and structure. M., 1983. P. 227-284.
24. Tsapiv, A. O. Mythpoetics of the Australian Literary Fairy Tales via their Narrative Structure: Linguistic and Cultural Aspects. // "SCIENCE and EDUCATION a NEW DIMENSION: Philology". Budapest, 2018. Issue 177. P. 63–66.

The category of chronotope in Australian literary texts for children: linguistic and cultural aspects (case study of the fairy tale *Snugglepot and Cuddlepie* by May Gibbs)

O. V. Stavenko

Abstract. The research deals with revealing linguistic and stylistic means of realisation cultural specificity of the category of chronotope in Australian literary texts for children. It has been proved that the means expressing the category of chronotope in these texts realise ethnical specificity of Australian culture. In the article it has been revealed the ways of verbal expressing ethnic and cultural specificity of chronos and topos in the fairy tale *Snugglepot and Cuddlepie* written by May Gibbs.

Keywords: text category, chronotope, ethnic and cultural specificity, literary texts for children, fairy tale.